

FEJÉRMEGYEI NAPLÓ

Novam ephemeriden, cui titulus „Fejérmegyei Napló“, a vobis institutum ad catholicarum partium proposita promovenda, id equidem probamus libenter. (Az általott katholikusok törekvéseinek előmozdítására „Fejérmegyei Napló“ czim alatt létesített új lapot mi örömmel helyesljük.) XIII. Leó pápa Zichy Nándor grófnak, 1895. márc. 6-án.

Előfizetési árak:
Egészévre 6 frt, félévre 3 frt, negyedévre 1 frt 50 kr.
 Egyes szám ára 5 kr.

Megjelenik minden kedden, csütörtökön és szombaton este.
 Szerkesztőség: Jókai-utca 10.
 Kiadóhivatal: Szammer Imre könyvnyomdája.

Janku.

Rég elmúlt időknek véres alakjai jelennek meg e név említésénél. Artatlan áldozatok halálsikoltásai közt vad bakók röhögnek, pokoli tánczot járva az elvérzett magyarok holtteste között. Irgalmat nem ismerő hordák, piszkos népsöpredék, könyékig véres tribunok, kegyelmet esdő magyarok sápadt arczai tűnnek elő a multak homályából, melynek sötét fátylát főlemel e név: Janku.

Jobb nem gondolni az elmúlt időkre, mert önkénytelenül is megteszül a kar, hogy busszút álljon és lesujtsa azt, ki e nevet kiejti e haza határain belül. És e név, melynek viselőjéhez képest Haynau csupa szív, szende lény volt — most közszájon forog, sőt izgat, lázit egy magyar gróf ellen, a magyarság ellen.

A Janku-szoboralap ügyében tartott tárgyalás alkalmával ugyanis a magyarul érző és ez érzelmeit nyíltan is megvalló Lázár gróf altágyész haramia vezérnek nevezte Jankut, kit megátkozott saját kora, elítélte az utókor, s pálczáat tört fölötté a történelem. E kifejezést fölkapta a Tribuna, vele a románság s azt az egész román népre nézve sértőnek kvalifikálta. A meggyalázott Janku emléke bosszuért kiált most és elégtételt követel.

Nem szatíra ez, hogy az egykor annyi magyar vért kiontott Janku megbélyegzett nevének restaurálásáért magyar miniszter-

hez fordul? Mert a Tribuna egyenesen követeli az igazságügyminisztertől, hogy Lázár grófot büntesse meg. Mióta van szokásban nálunk, hogy magyar érzelmeiért megbüntessék a magyart? Vagy talán annyira sülyedtünk, minna, hogy a haza följén táplálkozó nemzetiség, mint a román vakmerően követelteti tőlünk, hogy dicsőítsük azt, ki legnagyobb gyűlölfje volt hazánknak, népünknek? Talán egyenesen mi emeljük szobrot a román nemzeti hőnek és mi készítettük el azt az emléket, melynek közadakozásból összegyűlt ezereit maguk a románok sikkasztották el?

Vádolnak bennünket sovínisztasággal a nemzetiségekkel szemben és ime nekünk, kik azt hisszük, hogy urai vagyunk e hazának, hallanunk, sőt mi több, tünnünk kell egy nemzetiségi román lapnak a Tribunának ilyféle piszkos támadásait: „Az igazi banditák a magyarok dinasztia-ellenes lázadásának történetében szerepeltek.“ És ez a román nép, mely idehaza velünk szemben ily hangon merészel beszélni, az a román nép, mint a megvert rabszolga telitüvölti a világot jalkiáltásaival és nem szünnik meg fölívni a népeket, hogy mentesék meg őket a zsarnok uralom alul, melynek lánczait tovább már nem képesek viselni. Halljuk minduntalan, hogy miképen gyaláznak bennünket a külföld előtt s miképen ragadnak meg minden alkalmat, hogy irántunk való gyűlöletüknek kifejezést adjanak. És mi mindezt némán tünnük,

sőt dédelgetjük e román fajt, nehogy alkalmat leljen újabb panaszokra s bennünket befekettítsenek a külföld előtt. Mi harmincz évi küzdelem után sem tudtuk ledönteni Hentzi szobrot s a szabadság szobra csak a legújabb időben állítottatott föl — az annyira elnyomott románság, e békóba vert népség ellenben banditáknak meri nevezni szabadságharcunk hőseit. Itt élnek közöttünk, megosztjuk velük véren szerzett jogainkat, részesítjük őket az alkotmányosság összes előnyeiben, elhelyezhetik intelligentiájukat egész teljességében szellemi haladásunk minden terén, nem szoritjuk le őket, nem üldözzük — csak azt kívánjuk, hogy mint a haza kiegészítő része ők is velünk érezzenek, velünk munkálkodjanak és ime mindezekért mivel fizetnek vissza? Rut hálátlansággal, meg nem okolt gyűlölettel és azzal, hogy a külföld előtt soha sem szünnék meg panaszokkal vádolni bennünket és kézzel-lábbal küzdenek a magyar geniusz ellen.

Itt volna már az ideje figyelmeztetni a románságot, hogy hagyjon fel ellenünk izgató törekvéseivel. Be kell láttatni velük, hogy e haza határain belül békésen kell élniök, együtt munkálkodni és érezni velünk. Mert a románság vakmerősége előbb-utóbb is szigorubb rendszabályokat fog maga után vonni, mely megvédi a magyar államszmet minden nemzetiséggel szemben.

A FEJÉRMEGYEI NAPLÓ TÁRCZÁJA.

Erzsébet rózsái.

Zord deczemberi nap van. Süvít a fagyos szél. Kegyetlenül csapdossa a szállingó hóhelyeket. Eisenach várát fehér hólepel borítja. Minden élő lény menekül az idő zordonsága elől. A magas vár kapui megnyílnak. Az irgalom tárja fel. Vészszél, viharral daczolva siet a lejtőn le — a szegények órangyala.

Erzsébet ő, a magyar királyleány, Thüringia uralkodónéja. Alamizsnát rejtegetve szegényeihez siet.

Küldjétek hozzám Erzsébetet, szól a fejedelmi hitves, Lajos parancsa. Vagy tán ismét a nyomorultak tanyáján, az ügyefogyottak közt találja kedvét? Hitvesét keresi, sietve utóleri. Mondd csak, mond, szegények órangyala, hová szets, mit rejtegetsz.

Rózsát, piros rózsát, fehér rózsát viszek én. Hadd, csak hadd lássam virulását! Csakugyan az alamizsna helyett piros rózsák, fehér rózsák mosolyognak rája. Az irgalom égi rózsái virultak ki isteni jelre. És Lajos megérti azt. Kereszttel jelelé az irgalmasság csodájának helyét. E kereszt Erzsébet életutjának jelző fája lett a szenvedések kálváriájához.

„Édes fivérének“ lelkét nemsokára fehér galambok alakjában angyalok vitték Isten trónjára elé.

E híob hir a szenvedések kezdetét jelezte.

Gonosz, uralomra vágyó szívek megfoszták méltóságától, száműzték otthonából.

De még áll fejedelmi irgalmának emléke, a kereszt. Ott térdel a száműzött, a kitagadott magyar királyleány árvaival — imádkozik, sokat imádkozik. — Neki, a királyi sarjnak, nincs hová fejét lehajtani, nincs hová menekülni. — kisdéd árvaival.

Az emberi szívek irgalmába bízva, utnak indul — kopogtat, irgalomért befogadásért esdekel.

Haj, de ki oly irgalmasságot cselekedett, nem találta meg az embereknél. Száműzetett vele az irgalmasság is.

De im — édes királyi vérünk — száradjanak fel könnyeid! Követség jön érted — régi otthonodba, atyai házába. Magyarországra szólítanak, atyád András király követei. Szegénység rongyai helyett bíbor, szükség nyomora helyett fejedelmi lakoma vár téged.

Jöjjen nemes királyné — esdeklé Bánfy gróf — jöjjen velem kedves atyjához, birja királyi örökségét.

De Erzsébet maradt keresztje mellett szegényei közt — lelki szegénységben Istent szeretve, a szenvedőket boldogítva.

Magyarországi, árpádházi szent Erzsébet nem jött, — de sok-sok század multán az ő szelleme kalauzolta atyáinak királyi trónjára bajor Erzsébetet, a szenvedők vigasztalóját a fogságban levők kiszabadítóját, a szánalom és részvét órangyalát.

Nász, fejedelmi nász van. Örömárban hul-

lámzik egy nagy birodalom. Bíbor, fejedelmi pompa ragyogása mindenütt.

De nem a bíbor fénye, nem a tündér mesék ezeregyéjszakájának ragyogásához hasonló pompával, nemes szívének irgalmával kívánja megörökíteni legboldogabb napjának emlékét.

Kétszázezer forintot a szegényeknek nevez a fejedelmi jegyes irgalmas parancsa. Melyet bajor Erzsébet a fejedelmi nászajándékából az nap még 50.000 frttal tödött meg.

Az élet legboldogabb óráiban így nyíltak ki az irgalom, részvét s könyörület rózsái a legboldogabb hitvesek szívében.

De Erzsébet boldogsága még nem teljes. Fájó gondolat lopózik szívébe.

Bilincsek zörgése, a mélységből felhangzó sóhajok ütik meg füleit. Mint a vértanuk idejében az angyal oldja fel a rab apostol bilincseit s adja vissza szabadságát.

Erzsébet irgalmas szíve lett a magyar szabadság vértanuinak mentő angyala. Az ő irgalmassága oldotta meg a nehéz rabságban sínlódó hősök rabbilincseit.

Jöjjetek ti a hazaszeretet martirjai! Utótt a szabadság órája! Hagyatok el dohos börtönök föllélt levegőjét!

Erzsébet résztvevő szíve hiv titeket szabadságra — az esküvő napján császári kézirat adja vissza szabadságát a politikai foglyoknak.

Évek jöttek, évek multak. És a felséges uralkodópár boldogságának derifényes egén felhők, nehéz felhők tornyosultak. Ellenséges hadak közelitenek az ország határai felé. Mint

Nos igen, a megjelenése. Hódító és fenséges volt fehér ruhájában, gyöngyös hajdíszével, mint egy igazi királyleány. Azaz, hogy mint egy eszményi királyleány, mert az igaziak közt talán nincsenek is ilyenek. S mikor megcsendült ajkán a szó, szinte döbbenve hallgattuk, milyen megvetéssel beszél a szerelemről. Aztán aggódva követtük élő álmában, midőn atyjától elúszva, fáradtan érkezik az erdei vityillóhoz. Milyen büszkeséggel tiltja el magától a szives kínálást, pedig szédül az éhségtől s csak szomorú sorsán kesereg.

Pihenni tér a szénégető családja, csak Mária marad künn, a szerelmes leány. Ő nem veszi észre, hogy valaki látja és mohón keréggel az üres asztalon: nem maradt e valami hulladék? Hogy megjött, mikor amaz előlép és kenyérével kínálja s hogy ragadja ki kezéből a legegyszerűbb ételt, sugva, hogy meg ne mondja senkinek! Ez volt egyik legszebb jelenete.

Megrázó erővel fejezte ki az önvád maradosát, midőn látja a vérző Kordiót és hallja annak panaszait. Majd később, az erdei találkozásnál látjuk fölmelegedni szívét, a hogy tanuja volt az őszinte szerelem diadalának. Most már megérti Kordiót keservét s midőn menteni akarja, önkénytelenül elárulja, hogy immár az ő szívét is hatalmába vette a szerelem. És az indulatok eme hullámszámban sehol semmi pőz, semmi hatáskeresés, csupa átértett őszinteség: ez a Gazdy Aranka művészetének kiváló ereje, hatásának titka. Még a verses beszédben is, a hol pedig olyan nehéz elkerülni a deklamációt, megőrzi azt a finom természetességet, mely olyan kedvessé teszi minden ábrázolását. Ez a természetessége hódított főképp az utolsó felvonásban, mikor álmából ébredve siratja azt a vétket, a mit el sem követett és végül a vallomás nagy jelenetében. Ebben a közvetlenségben bírja azt a varázst, melylyel el tudja hitetni velünk a hihetlent. Mert bár ez a történet minden költői szépsége mellett sem tud lelkünkre hatni az igazság erejével, mégis megindított mindenkit — Gazdy Aranka. Legszebb sikerei közé jegyezheti föl ezt a napot, melyre édesen gondolhat vissza akkor is, mikor már sokkal tovább haladt a dicsőség utján.

A többi szereplők játéka is meglátszott a kedv, az igyekezet. A hirtelen megbetegedett *Kalmár* helyett *Déri* ugrott be és játszotta a nemes Kordiót, helyenkint igaz hévvel és közvetlenséggel. Ez a sokoldalú színész igazán megbecsülhetetlen tagja a társulatnak. Kár, hogy már huzamosabb idő óta némi rekedtséggel küzd, de játéka bőven pótolja hangbeli fogyatkozásait. Nem közönséges eredetiséggel ábrázolta *Szepesi* az öreg szénégetőt. Pompás volt *Szentmiklósi* a szénégetőlegény szerepében. Szenvedélyes játéka valóban alkalmas volt meggyőzni a hiedeg királyleányt a szerelem erejéről. *Pálfi* Mariska, *Barcs* Aranka és *Ardai* Vilma nem csupán fogadott testvérükkel tudták magukat megkedveltetni, hanem a közönséggel is. Jók voltak: *Brenay* Anna, *Kovács* és *Krémer*, bár az utóbbit szemmel láthatólag bosszantotta, hogy trónusát olyan messze állították a sugólyuktól.

F - y.

Decz. 13.

A cigánybáró. Künn a fehér utcákon sürrün szitált a hó s bent a színházban a néhai keringőkirály szépséges meleg muzsikájában gyönyörködött a maroknyi publikum. Magában az előadásban kevésbé, mert a szereposztás egy kissé furcsa volt s — hogyan, hogyan se? — *Kovács* Zsupán lett, *Sze-*

pesi Carnero, *Arzéna* képében pedig *Ardai* Vilma figyelmeztette a hevülekeny sziveket, hogy „... két szép szem gyorsan leigáz.” Hol, merre jár *Szalkai* és *Szalóci* Irén, nem tudhattuk, mert — befújta az utat a hó. Nem azt akarjuk ezzel mondani, mintha amazok nem állották volna meg a helyüket tisztességgel, de hát az ember szeret zsemlélni. Ezenkívül konstatáljuk, hogy *Réli* Lina gyönyörűen énekelt és ugyancsak sok dolga volt a kevés tenyérnek. Valóban pazarul bánt a tüneményes

hangjával's mosolygó készséggel ismételte meg a remek de fásasztó áriákat. Jó partnere volt *Nagy* Imre, kit ezuttal láttunk először nagyobb szerepben. Csengő tenorját élvezettel hallgattuk s ezért megbocsájtottuk játéka némi modorosságát. *Barcs* Aranka kitünő *Czippa* volt, nemkülönben *Szentmiklósi* daliás *Gábor* diák. A többiek is derekassan játszottak. Statisztika jószerevével több volt, mint nézőközönség. F - y.

Felelős szerkesztő: *Chay Antal*.

Hirdetmény.

A t. cz. érdekelt feleknek ezennel b. tudomásukra hozzuk, hogy az intézetünknel 90 napi felmondás mellett elhelyezett

összes takarékbetétek után

1900. évi január hó 1-étől kezdve

4 és 1/2 0/0 kamatot
fizetünk.

Székesfehérvári kereskedelmi bank
igazgatósága.

286. 3-1.

70 - 62

PFINN JÓZSEF Alapított 1858-ban.

Telep: **Palotai-utca 23.**

„CONCORDIA“

TEMETKEZÉSI VÁLLALAT, ÉRCZ- ÉS FAKOPORSÓ RAKTÁRA

Sürgöny-cím: **CONCORDIA SZÉKESFEJÉRVÁR** Telefon-szám 79.

Sas-, Jókai- és Iskola-utca sarkán, a „Fekete Sas“ szálloda átellenében.

A legolcsóbb és legdíszesebb temetések elvállaltainak.

¶Hullák szállítása a vidék bármely irányába eszközöltetnek. *****
***** Vidéki megrendelések távirat útján is elintéztetnek.

▶ !!Sírkoszorúk!! ◀

Nyomatott Számr er Imrénél, Székesfejé várot